

Suikasta kurban giden Abdi İpekçi'nin kızı Nükhet İpekçi İzet: Bu bizim yenilgimiz bir grubun da zaferi

Bir örgütün karşısında çaresiz kaldıklarını belirten İzet, "Biz tanıyoruz diyelim ama davalardan sonuç alamıyoruz, geride binlerce faili meçhul cinayet mağduru var" dedi

SAZAK: Milliyet gazetesinin suikasta kurban giden Genel Yayın Yönetmeni Abdi İpekçi'yi 1 Şubat'ta ölümünün 26. yıldönümünde özlem ve saygıyla andık. Onca yıldan sonra, hâlâ soruyoruz: Neden?.. İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca, Kartal Cezaevi'nde yatıyor ve Vatikan'da vurduğu Papa'ya 'geçmiş olsun' mektubu gönderebiliyor. İpekçi cinayeti de benzerleri gibi aydınlatılmadı. Neden?

İPEKÇİ: Bir süreç yaşandı, çok eskiden de gazeteciler öldürülmüş, faileri bulunamamış. Hatta şehit gazetecileri anma günü var. Abdi İpekçi'nin öldürülmesiyle gazeteciler öne çıksa da, -sonraki yıllarda Çetin Emeç'i, Uğur Mumcu'yu, Ahmet Taner Kışlalı'yı suikasta kurban verdik- araştırılması gereken bir dönem var: Tanzimat, Lale Devri gibi. Cinayetler dönemine tarihsel açıdan bakmak gerekiyor. Kamu vicdanı sözü artık bana soyut geliyor. Hep beraber 'neden' diyoruz. Ama bunu kime, nereye soracağız?

Askeri de ilgilendiriyor
■ Somut bir hukuk talebi olması gerekir.

-Bir bilim adamı, gazeteci, öğrenci, değişik mesleklerden birisi öldürüldü mü, arkada kalan aile, eş ve çocuklar kendi güçleriyle bir şeyler yapmaya çalışıyorlar.

■ Tetikçiler yakalanıyor, davalar açılıyor ama karanlık ilişkiler açığa çıkarılmıyor. Mehmet Ali Ağca, İpekçi'nin katil sanığı olarak yakalandıktan sonra askeri sikiyönetime rağmen kaçırıldı!

-Bütün bunların ailemize yapılan bir haksızlığın ötesinde askerleri de ilgilendirmesi gerekiyor. Ağca'yı askeri cezaevinden kimler kaçırdı? Bunun sorgusunu bizler yapamayız. Senede bir kez, anma günlerinde anımsatmada bulunmamız yetersiz kalıyor. Faili meçhuller topluca araştırılmalı.

■ Latife Hanım'ın mektuplarına yönelik

Nükhet İzet, 1957'de İstanbul'da doğdu. Saint-Michel Lisesi'nden mezun oldu, 1976'da Fransa'ya gitti. Nanterre Üniversitesi'nde sosyoloji okudu. 1981'de evlendi. 1987 yılında kızının doğumuna kadar Milliyet Çocuk Dergisi'nde görev yaptı. Daha sonra serbest çevirmen olarak çalışmaya başladı.

■ FOTOĞRAF: GARBİS ÖZATAY

İlginin yarısı gösterilse...

-Toplumsal duyarlılık şart.

■ İpekçi'den Papa'ya uzanan suikast zincirinde Umur Mumcu'nun ortaya çıkarıldığı, Susurluk kazasında ölen Abdullah

Benzer dönemler, başka ülkelerde de yaşanmış. İtalya için de geçerli.

■ Gladio...

-Bu isimleri ezberlemek istemiyorum. Gladio, JITEM gibi isimlere aklım ermiyor. Devlet içinde bu tür örgütlenmeler varsa, adalet güvenlik mekanizmasında çalıışanlar, bize soyut gelen kamu vicdanı ya da araştırmacılar ilgilensin. Ben tarihiçi, hukukçu değilim. Söyleyeceğim bazı şeyler havada kalacak. 'Sence kim?' diye sorduklarında ben bu duyduğum şeyleri tekrarlamazsam, 'Korkuyorsun da mı söylemiyorsun, bildiğin bir şey var da susuyor musun?' diyorlar. Bunlar bizi aşıyor. Kurbanların aileleri bu bilgilere vakıf olmak zorunda değil.

Aşamalar izlenmeli

■ Güldal Mumcu ile konuşurken, dönemin Başbakanı Sayın Demirel, taziye ziyaretinde 'Akıllarına koymasınlar, yaparlar ve Kennedy suikastı gibi bulunmaz' sözünü etmiş. Daha ilk günden, 'katillerin bulunmayacağı' yargısının ifade edilmesi bugün de insanı şoke etmiyor mu?
-Kennedy örneğini babamla ilgili ben de çok duydum.

■ Ağca yakalandıktan sonra İpekçi cinayetinin aydınlatılması beklenirdi. Sorgulamaya giren dönemin İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'in, Ağca'nın itiraflarını dinledikten sonra 'imal edilmiş bir cinayet' sözleri var.
-Eğer gerçek bir araştırma yapılmak isteniyorsa bir bütün ve dönem olarak bakmak gerekiyor. Biraz klişe olmaya başladı, birçok köşe yazısı içinde 15, 20 isim virgülle bir çırpıda sıralanıyor. Oysa dosyaları çıkarıp topluca aşamalarını izlemek gerekiyor.

Katillerin işine yarıyor

■ Gizli eller, karanlık güçler, devlet işi odaklar tanımlı yetmiyor.
-Kesinlikle. Kimdir bunlar? Virgüller içinde öldürülen birkaç ismi sıraladığımızda bakış açımız kısıtlanıyor. 'Herkesin birini öldürdüğü' dönem söylemi de katillerin işine yarıyor. Tetikçiler bunu söylüyor, o zaman herkes birbirini öldürüyordu, 'Biz niye içerideyiz?' diyorlar. O dönem şimdi daha iyi merceğe altına alabilir.

gerekiyor. 25 yıldan söz ediyoruz. Bazı gazeteciler vardı, birileri de öldürülürdü. Geçen gün bir istatistik gördüm. Anma törenleriyle ilgili haberler okunmuyor.

■ Terörü lanetlemede tek bir gün ilan edilebilir.

-Evet, Uğur Mumcu'dan sonra bunu düşündüm, önerdim.

■ Abdi İpekçi neden hedef seçilmiş olabilir?

-Biz katil olmayan insanlar kendi kavramlarımızla düşünüyoruz. Bir de tetikçiler topluluğu var. Kurbanlar, yok edilenler, diğerlerinin diliyle temizlenenler var. 50'li yaşlarına gelen tetikçi bir kuşak var. O kuşak da incelenmeye değer. Toplumsal ve tarihsel bir süreçle tetikçi haline getirilenler da psikososyolojik alanda incelenmeye değer. O yüzden biz kendi algılarımızla 'Bir insan nasıl hedef seçilir?' diye düşünüyoruz. Buna cevaplar bulmaya çalışıyoruz. Soru şu halde: Niye bu insanlar 'düşman' gibi gösterildi? Öldürülmelelerine neden olan o haksız nitelermeler üstlerine nasıl boca edildi. Bugünkü yayınlara baktığınız zaman niye diye soruyorsunuz? Öldürme rahatlığı ve kolaylığı. Bu teşhir edilmemiş, yargılanmadıkça eski olaylar katillerin cesaretini artırıyor.

Nazi kamplarında yakılan insanların tüten dumanı gibi. Orada bir duman tütyormuş ama kimse farkında değil. Burada da aydınları öldürdüler.

Resmi açıklama gerekiyor

■ Bir toplum nasıl oldu da, geçen 30 yıldan bu kadar çok siyasi cinayet işleyen tetikçilerin yetişmesine ortam hazırladı?

-Artık bir resmi açıklama gerekiyor. Bu öc alma, cezalandırma duygusunu falan aşmış bir durum. Sonraki kuşaklara doğru bilgiler bırakmamız gerekiyor. Geçenlerde Ahmet Taner Kışlalı hakkında bir yorum okudum: 'Cezasını çekti' diyordu. Siyasi cinayetin bir tarifi olmalı. Fransa'da bir tarih kitabı gördüm. 11 Eylül'deki ikiz kuleler yer bulmuş. Biz 30 yıllık bir süreçten bahsediyoruz. Resmi tarihimiz içinde siyasi cinayetlerin bir yeri olmalı.

■ Derin devletin tarihi yazılmalı...
-Bir derin devlet sözü gelip geçiyor ama o da netleştirilmemiş.

■ Susurluk'ta ortaya çıkan Çatlı'lar, içeride cinayet sanığı olarak aranırken, dış operasyonlarda nasıl kullanıldı? Sahte kimlikler, resmi pasaportlar...

-O kişiler ve aileler de tetikçiler olmak durumunda bırakıldıklarını sorguluyorlardı belki. Bir dönem yaşandı ve üstü örtüldü.

■ Abdi İpekçi suikastını konu alan film çekilmişti, 1990'larda 'Uzlaşma' adıyla... Bu yılki anma törenleri vesilesiyle yeniden seyretmişsiniz. Küçük bir kız çocuğu ve Ağca'nın kaçtığı bir ev söz konusu.

-Şimdiki bakışla o sahne ilginçti. Film çekildiğinde Çatlı ailesiyle ilgili bilgiler yoktu. Ben hep söylüyordum. Biz bir olayı hep beraber yaşadık. Tetikçiler imal edildiler. Ağca'nın imalı, Abdi İpekçi'nin kökenleri, bir grup ya da inansa dahilmiş gibi gösterilip hedef alınması.

Babam kendini gizlemezdi

■ Sabetaycılık...
-Bu tür söylentilerle bir katil imal ediliyor. Filmde Ağca'nın gittiği bir yer var. İkinci defa seyrederken dikkatimi çekti. Bir aile, kız çocuğu var Ağca'nın o eve gidip kalması var. Çatlı'yı çağırıyor.

■ Abdi Bey'in Selanik kökenli olmasıyla olaylar arasında bağlantı olabilir mi?

-Yanlış edinilmiş bir bilgi ama önemli bir etken olmuş gibi, son yıllarda bu tür yayınların ritmi arttı. Ben onlara 'Sabetaycı avcısı' diyorum. Komplote teorisi üretmek aklıma gelmiyor. Ancak böyle bir çaba var gibi, internete İpekçi adını girdiğinizde 'Hanedan' diye söz ediyor. Yahudi hanedanından gelme bir aile, sol eğilimli, Milliyet gazetesinin kurucularından. Bu kavram kargaşası ve yanlış bilgiler demek ki çok hızlı yayılıyor. Ağca'nın ağzından 'O kızıl bir dönmeydi' gibi sözler çıkıyorsa, demek ki ciddi bir kurgulanma durumu var. Bu kurgulanma 26 yıl önceydi dersek, son dönemde Sabetaycılık ritminin artması benim çok ilginçti. Vurgulanmak istenen, Abdi İpekçi aslında belli bir zümreye hizmet ediyordu, iktidar sağlıyordu. Bunun amacı nedir? Bir neden-sellik oluşturmak ve cinayeti meşrulaştırmak mıdır, düşünülün. Ağca bir peruk takıp kaçmış, böyle iki kimlikli insanlar hayatımızı alt üst etmişken İpekçi ailesine soyadına bakarak, bir sır yüklemek büyük çelişki. Babam kendini gizleyen birisi değildi.

■ Ağca'nın Papa'yı vurmasında da dinsel bağnazlık kullanılmış.

-Bir dinin, inancın cinayet işlenmesinde kullanılması çok acı. Bunlar katili imal etmekte etken olmuş. Hukuk adına dosyalar yeniden açılmalı.

Aydınlanmamış siyasi cinayet

■ Yaşama hakkını savunmak, korumak adına da.

-Elbette. Tetikçileri görüyoruz gazete sayfalarında, ekranlarda. Hep güvenceleri var gibi, bir iktidarları var gibi. Öldüren, gücü bir taraf var. Bir uçak yolculuğunda af nedeniyle Türkiye'ye dönen bir katil profilini tesadüfen tanıdım. Birisiyle şöyle konuşuyordum. Lafını not ettim. 'Kucak dolusu para döktük, affı çıkardık!' Nasıl hava atıyordu biliyor musunuz: 'Çatlılar'la aynı masada yemek yemiş adamım!' İşte bu bizim yenilgimiz. Belli bir grubun da zaferi!

■ 'Devlet için kurşun atan da yiyen de birdir' diyenlerin zaferi.

-Ne yazık ki, 'kahramanlaştırıldılar!'

■ İpekçi'ler, Mumcu'lar yok edilince bazı değerler de aşındı, yeni rol modelleri doğdu!
-Kalp krizi olsaydı bu çok kolay konuşulurdu. Ama hep hatırlamamız gereken bir şey var: Aydınlanmamış siyasi cinayet. Orada rol modelinden çok bir meslektaşının neden öldürüldüğünü algılamak gerekiyor. Bu kavramlar yerine oturtulmazsa, o zaman ne oluyor, işte bir dönem neydi, 'Gazetecilik tehlikeli meslektir yapılmaz' ya da 'Gazetecidir, hak etmiştir, kim bilir neler yazmıştır?' noktasına geliyoruz. Çabuk ve kolay yargılara varabiliyoruz.

dsazak@milliyet.com.tr

'Sonuçlanmamış 3 dosya var'

■ İpekçi davasında niye sonuç alınamadı?

-3 ayrı dava açıldı. Ağca'nın yargılandığı, Selimiye'den kaçış duruşmaları var.

■ Dönemin İstanbul Sikiyönetim Komutanı, 12 Eylül sonrası MGK Genel Sekreteri oldu, Necdet Üruğ, Ağca için 'Kaçmadı, kaçırıldı' dedi. Niye konuşmadılar, sustular?

-Bu sırlarla, gizlilikle, esrarlarla ilgili kitaplar çıkarıldı. Mahkeme dosyaları da ilgi çekmeli. İkinci duruşmada avukatımız, Uğur Alacakaptan istifa etti. Hukuka uyulmadığı için. O kişiler hayatta. Neler oldu? Birtakım kurgularla, Abdi İpekçi'ye olmadık yakıştırmalar yapılırken, cinayete ilgili sonuçlanmamış 3 ayrı dosya var. Oral Çelik'in adı da İpekçi cinayetinde geçiyordu. Geldi ve serbest kaldı. Hukuk süreci bir yerde eksik kaldı ki, 'gurur duyulan' kişi olarak yurda döndü. Çaresizlik içinde Baro'ya gittim. Turgut Kazan Bey'e çıktım ve çaresizlik duygumu anlattım. 'Ne yapmalıyız?' diye sordum. Yurttaş vicdanı diyebileceğimiz davranış biçimini ben ondan gördüm. Canını siper etti, çok ciddi tehditler aldı.

■ İnsan öldürmede odaklanmış bir şebekeye karşı zayıf kaldınız.

-Ne yapabilirlik ki? Büyük bir örgüt ve sistemin karşısında çaresiz kaldık. İpekçi ailesi olarak biz tanıyoruz diyelim, ama davalardan sonuç alamıyoruz, geride yüzlerce binlerce faili meçhul cinayet mağduru var. En son Uğur Mumcu ile konuşur-

Kalp krizinden ölmüş olsaydı, babasının çabuk unutulacağına düşünün İzet, "Ama hep hatırlamamız gereken bir şey var: Aydınlanmamış siyasi cinayet" diyor.

ken, 'nereden itibaren tekrar yol alınabilir' diye sormuştum.

Az aileye nasip oluyor

■ Mumcu'nun kanısı neydi? Özel bir sonuca ulaşmış mıydı?

-Kitaplarında hepsi var. Tütengil ailesini düşünüyorum. Eşiyle aynı şeyi paylaşıyorduk. 'Yapmamız gereken görevi tam yerine getirememek.' Tütengil'in eşinin kızına son söylediği, Sabancı suikastı olmuştu, 'Bak onlar bu kadar güçlü, sonuca ulaşamışken biz üzülmeyleyim!' Ben bunu yaşıyorum. Hep 'bir eksik bırakma' duygusu...

■ Sizin bir sözünüzü hatırlıyorum: Karanfil bırakmak yetmiyor, anıt mezarlara...
-Anma görüntüleri, ödül törenleri az aileye nasip oluyor. Kamuoyu vicdanı açısından rahatlatıcı ama yetmiyor. Bunlar araştırmacıların gündemine girmeli.

Çatlı'nın da yer aldığı 'derin devlet' denilen örgütlenmenin izlerini görüyoruz.

-Kalıntılar olarak görüyoruz, projektörler belli isimlere takılı kalıyor. Binlerce kişi ve bir dönem olarak, o olayların neden oluştuğunu araştırmakta güçlük çekiyoruz.

■ Mehmet Ağar, Mumcu soruşturmasının tıkanıdığı noktada, 'Üzerine gidemem, tuğlayı çekersem duvar yıkılır' diyor.

-Hep bir durma noktası var. Kim durdurur, nerede tikanır. Aileler bazen buluyoruz: Dosya kayboluyor, yok oluyor! Gazetelerde virgülle sayılan 10, 15 kişi var, artık putlaşmış isimler. O dosyalar hukuksal açıdan önemli. Bazen bir mektup bile önemli belge oluşturuyor.

■ Meclis'te araştırma, soruşturma komisyonları kuruldu. Zamanında sonuca gidilemediği için cinayetlerin arkası kesilmedi, Ahmet Taner Kışlalı'ya kadar uzandı. Bir taş oynasaydı yerinden... Gerçekte ne oldu?

■ Sorun da burada. Tekrar edildikçe sıradanlaşıyor. Gerçeğin aslında ne kadar olağandışı bir gerçek olduğunu vurgulamak